

SZÚRÓPRÓBA 26.



Mérték Médiaelemző Műhely
2018. augusztus

A szavak ereje

A magyar állami televízióban a helyzet változatlan – ezt szűrtük le a júniusi 27-i szűrőpróba alkalmával is: a kormányzati preferenciákhoz illeszkedő témáknak megfelelően szelektált hírek, elfogultságot tükröző közlésmód, propagandaközlések szajkózása. A korábbiakhoz képest a szokásos napirend mellett ez alkalommal több műsorpercet fordítottak a nem politikai tárgyú eseményekre, azonban ezek kiválasztásánál is megfigyelhető volt a kormányzat részéről kiemeltnek tekintett témakörhöz való igazodás.

Az este 6-kor és fél nyolckor sugárzott híradókban beszámoltak az országgyűlési költségvetési vitáról, helyet adtak az Európai Parlament Állampolgári, jogi, bel-és igazságügyi bizottságában elfogadott, Magyarországot elítélő Sargentini-jelentés kormánypárti értékelésének, külön hangsúlyozva, hogy a magyar baloldali EP képviselők is felelősek a jelentés megszavazásáért. Az elmaradhatatlan migrációs blokk ezúttal mindkét hírműsor időtartamának egyötödét tette ki, benne olyan híradásokkal, mint a „Soros-hajónak” titulált Lifeline mentőhajó kálváriája és a Helsinki Bizottság fidelitasos kimatricázása. A külpolitikai hírek között tájékoztattak az új cseh kormány megalakulásáról, Szijjártó Péter washingtoni, energiaügyben folytatott tárgyalásairól. A pozitív hírek között szerepelt, hogy készül a nemzeti egészségprogram, felújítják a honvédségi egészségügyi központokat, a polgárőrök több mint egymilliárd forint támogatást kapnak. Az önálló ellenzéki témát ez alkalommal Burány Sándor, a Párbeszéd frakciójában helyet foglaló MSZP-s képviselő ellen ittas vezetés miatt folyó eljárás kivesézése szolgáltatta. A koraesti hírműsorban rövidebben, a későbbi kiadásban bővebben foglalkoztak a Volt Fesztivál autistákat segítő akciójával és a Rogán Antal felesége által szervezett Magyarország Szépe vetélkedővel, ezeken kívül a fél nyolcas nagyhíradó egyéb, turisztikai tárgyú eseményeket dolgozott fel összesen 10 percben. Így hírt adtak a Magyarország logójának és szlogenjének megalkotására kiírt pályázat állásáról, a magyar konyhát népszerűsítő szakács-felvonulásról is. A sporthírek előtti tíz percben hazai és külföldi szerencsétlenségekről tettek közzé híradást. Halálos áldozatokat követelő szolnoki mentős baleset, a manchesteri bozóttűz és egy thaiöldi barlangban rekedt fiatalok mentési próbálkozásáról szóló összeállítások kaptak helyet az esti hírműsorban, amely így műsoridejének több mint 40 százalékában nem politikai-közéleti kérdésekkel foglalkozott.

Legfontosabb a biztonság

Mintha harci állapotok lennének, vagy valamilyen közalgő nagy veszedelem fenyegetne, amely ellen állandó készültségben kell állni minden területen, a hírműsorokban feltűnően sokszor hallottuk a „biztonság” és ehhez is kapcsolódva a „védelem” szavakat. A Dunán is sugárzott koraesti híradóban tizenhatszorszor, a fél nyolckor kezdődő műsorban tizenhétyszer hangzott el a biztonság szó. Ebből egy esetben az új kabinetet alakító cseh kormányfőt idézték, aki azt ígérte, kormánya a biztonságért harcol, a többi mind magyar vonatkozású hírben szerepelt. Az említések részint a politikusok saját hangú megszólalásaiból származtak, ezeket a megszólalásokat a felkonferálásban összefoglalták és a narrációban idézték is. Így egy gondolat általában háromszor jelent meg ugyanabban a hírben. A Szijjártó Péter külügyminiszter washingtoni tárgyalásairól szóló híradásban például háromszor hangzott el, hogy az energiaellátás biztonsági kérdés, a címben, bevezetőben és

a narrációban. A jövő évi költségvetés parlamenti tárgyalásáról készített összeállításokban a biztonságot 11 esetben emelték ki. A költségvetés tárgyalása kapcsán hangsúlyozták, hogy ez lehetővé teszi a biztonságos növekedést, amelyben fontos az ország biztonságának a megőrzése, a közbiztonság és az időskori biztonság megteremtése is. (A büdzsével kapcsolatos híryanagokon kívül a V4-es harccsoport felállításáról és a polgárőrségről szóló tájékoztatásban is megjelent a biztonság.)

A biztonsághoz kapcsolódó témakör a védelem, az örökös. (A fél 8-kor közzétett híradóban tíz esetben hangzik el a „védelem” szó, önállóan vagy mondatemelés részeként.) A költségvetési törvényjavaslathoz kötődő tudósításokban kiemelték a honvédelemre, a rendvédelemre szánt többlet milliárdokat. Hírt adtak arról, hogy újabb magyar rendőri kontingenst vezényeltek a Balkánra az illegális migráció feltartóztatását segíteni, a V4-es védelmi együttműködés keretében közös katonai egységet hoznak létre, és külön hírben hangsúlyozták, hogy a polgárőrségnek legfontosabb feladata a közösség biztonságának a megőrzése. A katonaság még az egészségügyi hírek között is megjelent, összeállítást tettek közzé arról, hogy felújítják a honvédségi egészségügyi központokat.

A hírműsorban mind a témaválasztás, mind annak feldolgozásmódja manipulációs célokat szolgált, a szerkesztési gyakorlat nem felelt meg az objektív tájékoztatás követelményének. A híradásokban számos alkalommal elismételt, az ország biztonságára és megvédésére utaló szavak feltűnően sokszori használata azt a célt szolgálta, hogy a nézőkben az országot megmentő kormány képe minél erőteljesebb legyen. A nyomatékosítás a propaganda eszköztárának tipikus darabja, és ezt a kormány vezérelte hírműsor nagyon gyakorlotta használja.

Vita a költségvetésről - csak pozitív megközelítésben

A vezető anyag mindkét hírműsorban a jövő évi költségvetés parlamenti vitájáról szóló beszámoló volt. A költségvetési javaslat sok száma közül a vélhetően kedvező fogadtatású intézkedéseket hangsúlyozták szövegben és infografikán. A narrációban, mint már olyan sokszor, a tájékoztatás most is féloldalas volt, a pozitívumok ismertetése mellett elmaradt a megértést segítő adatok közlése, amelyek kontextusba helyezték volna a büdzsé értelmezését. Azzal büszkélkedtek, hogy a családok támogatására szánt forrás jövőre már meghaladja a 2000 milliárd Ft-ot és havi 40000 Ft-ra nő a kétgyermekes családok adókedvezménye. Az nem hangzott el, hogy az egygyermekes és a három- vagy többgyermekes családok kedvezménye változatlan marad.

Beharangozták, hogy várhatóan jövőre is lesz nyugdíjprémium. Arról nem szóltak, hogy a nyugdíjak vásárlóértéke nagyon leszakadt[1] az utóbbi években a munkabérekhez képest és ez nem is változik. Azt is kiemelték, hogy folytatódik az életpályamodellek bevezetése, amelybe a köztisztviselők is bekerülnek. Az intézkedés volumenét az jelezte volna igazán, ha közlik, hogy 10 éve nem változott[2] ennek a szférának a fizetése. A katonák és a rendvédelmisek újabb 5%-kal, az egészségügyi szakdolgozók pedig 8%-kal több fizetést kapnak, ezeket a számokat, a jobb megértés miatt grafikonon is bemutatták. A növekedést - egyes fogással - óriás diagramon ábrázolták, amelyről úgy tűnt, mintha az 5 és 8 százalékos emelkedés hatalmas mértékű lenne. Részletezték – képben és hangban - a közbiztonságra, a honvédelemre előírt összegeket, az oktatásra és az egészségügyre szánt forrásokat.

Külön összeállításban foglalták össze a parlamenti pártok álláspontját. Előbb a költségvetést bíráló ellenzéki véleményeket adták közre, adatok és magyarázó ábrák nélkül, majd a kritikák után a kormánypártok erősítettek rá még egyszer, hogy a jövő évi költségvetés az ország biztonságát és növekedését garantálja.

A tájékoztatás tényeken alapult, de nem volt teljeskörű. A kötelező elemeket tartalmazta, de abban nem nyújtott elegendő információt, hogy e közérdeklődésre számot tartó kérdésben a nézők kellően tájékozottan tudják kialakítani a saját véleményüket. A költségvetés olyan elemeit nyomatékosították a tudósításban, amelyek a kormány megítélését ideálisan befolyásolja: csak a kedvező változásokat ismertette, az állam jövő évi gazdálkodási alapidokumentumának a bemutatása nem tárgyilagos, hanem elfogult szemléletmódot tükrözött. Az ellenzéki kritikák bemutatása a pártok politikai deklarációjának ismertetésére korlátozódott, az adatokkal és konkrétumokkal, alátámasztott ellenzéki bírálat indokolását nem közölték, így a nézők csupán annyit tudhattak meg, hogy az ellenzéknek nem tetszik az ország jövő évi büdzsájének a terve. Pedig konkrét tények a parlamenti vita során elhangzottak, amint ezt az állami hírügynökség országgyűlési összefoglalója is tartalmazta.

Elfogultság, minősítő műsorvezetés

A migrációs blokk keretében a Lifeline nevű mentőhajó ügyéről adtak hírt. A Földközi-tengeren közlekedő hajót nem akarta beengedni egyetlen ország sem, végül Málta kormánya engedélyezte a kikötést, de a rajta tartózkodó afrikaiak befogadását már nem vállalta. A magyar kormánybarát média folyamatosan foglalkozik a Földközi-tengeren közlekedő mentőhajók ügyével. Az Origo[3], a Magyar Idők a vizsgált héten arról cikkezett, hogy a migránsokat szállító hajók valójában Soros György hálózatának részeiként tevékenykednek. A kormányzati propagandának megfelelő narratívát az állami híradó is magáévá tette, ennek megfelelően konferálta fel a műsorvezető a hat órai híradóban a „Fejtörést okoznak a migránshajók a nyugat-európai országoknak” című összeállítást. *(„Hiába köthet ki Máltán a Lifeline nevű migráns hajó, a szigetország nem hajlandó egyetlen sem befogadni a rajta lévő 230 migráns közül. Hat ország jelentkezett a migránsokért, ami azonban különös, hogy Németország nincs köztük, pedig a hajót egy német NGO üzemelteti. A migránsokkal teli Soros-hajók azóta okoznak feszültséget a nyugat-európai államok között, mióta Olaszország megtiltotta, hogy kikössenek az olasz kikötőkben.”)*

A híryanagban sem a narráció, sem a megszólalások szövege nem tartalmazott konkrétumot, de utalást sem arra, hogy Soros Györgynek vagy valamely hozzá köthető szervezetnek bármilyen köze lenne a hajóhoz vagy az azt üzemeltető NGO-hoz. A műsorvezető minden alap és bizonyíték nélkül az általános kormánypárti narratívát követve nevezte Soros-hajónak a bevándorlókkal teli mentőhajót, automatizmusként felmondva a Soros-hajókról szóló propagandát. A kijelentést tényként, saját megállapításként közölte, forrás megnevezése nélkül. Ezt az önkényes minősítést utóbb az esti nagyhíradóban már mellőzte a műsorvezető, a hír bevezetésében nem szerepelt ez az állítás. *(„Egyre több a kérdés a Földközi-tengeren veszteglő Lifeline nevű szállítóhajó körül. A bárka a líbiai partok közelében vett fel 230 migránst, ám úgy tűnik, hogy mindeközben helyzetjelzőjüket többször is kikapcsolták. A hajót üzemeltető NGO-t Németországban jegyzik, ennek ellenére a németek közölték, hogy ők a fedélzetről egyetlen bevándorlót sem fogadnak be, ugyanakkor aggódva figyelik sorsuk alakulását. Sőt még humanitárius kötelességük teljesítésére is felszólították a szerintük érintett országokat.”)*

A híradás nem felelt meg a tényyszerű, és pontos tájékoztatás követelményének, és nem csupán a „sorosozás” miatt, hanem a műsorelem hangvétele miatt sem. Tárgyilagosságnak nem nevezhető tónusban furcsállta az állami híradós, hogy bár a hajót üzemeltető NGO-t Németországban jegyezték be, „ennek ellenére” a német kormány nem vállalta egyetlen menedékkérő befogadását sem. A narrátor az összeállításban azt emelte ki, hogy Németország nem hogy nem vállalt részt az elhelyezésükből, „sőt” a német kormányzóvivő felhívta a befogadó országokat, hogy humánusan járjanak el a migránsokkal. A tudósítás megközelítése véleményesnek volt tekinthető, nem felelt meg az objektív tájékoztatás követelményeinek.

Az utolsó szó - az ellenzék lejárata

A híradósok ügyelnek arra, hogy amennyiben egy vitatott politikai ügyben az ellenzék kifejti a véleményét, arra a kormánypártok mindenkor reagáljanak, a vélemények megjelenítésekor az „utolsó szó” a regnáló hatalomé legyen. Sok esetben úgy épül fel egy-egy ügyről történő tájékoztatás, hogy előbb bemutatják az adott intézkedést, tervet, amiről aztán a pártok véleményt fogalmaznak meg. A szerkesztés módszere, a pártok véleményének megjelenési sorrendje és tárgya azonban manipulatív. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy először – szűkre szabott időben – az ellenzék álláspontját ismerteti a műsor, majd arra reagál a Fidesz. A kormánypárt közlése azonban gyakran már nem az adott ügyről szól, hanem az ellenzékéről fogalmaz meg negatív kritikát. Így történt ez a Sargentini-jelentésre vonatkozó kormánypárti reagálásoknál is. A jelentést június 25-én szavazta meg az Európai Parlament LIBE bizottsága, és az azt követő három nap állami hírműsoraiban a jelentést bíráló hazai és külföldi vélemények kaptak teret. A szűrőpróba alkalmával részletesen vizsgált műsorban pedig önálló műsorelemként a Fidesz álláspontját tükröző összeállítást készítettek arról, hogy a magyar baloldal is felelős a „Soros-jelentésért”. A híryanagban felidéztek Újhelyi István szocialista és Niedermüller Péter DK-s EP képviselők korábbi megszólalásait, akik támogatták a jelentést. A kormánypárt kommunikációs igazgatója arról beszélt, hogy a baloldal hátba támadta Magyarországot, és szégyen, amit a magyar ellenzéki képviselők műveltek, hogy módosító indítványokat nyújtottak be azért, hogy még élesebben ítélje el az EP Magyarországot. A fideszes vélemény akadálytalanul megjelent a műsorban, az ellenzéki reakció azonban már. Az utolsó szó a kormánypárté volt ezúttal is, az Újhelyi képviselő közleményét Hidvéghi Balázs nyilatkozatára csak az állami hírügynökség közölte[4], de a hírműsorban az már nem jelent meg.

Tárgyilagosság-mentesen - a Burány-sztori

Nagy ügyet sejtetően harangozta be a műsorvezető már a headline-ban, hogy a szocialista Burány Sándor ittasan ült a volán mögé. A két perces tudósítás igyekezett lerántani a leplet arról, hogy Burány milyen lehetetlen védekezést talált ki az ittas vezetésére. Csakhogy a híradásból is rögtön kitűnt, a szocialista politikus nem tagadta az ügyet, nem vonta ki magát a rendőri eljárás alól mentelmi jogára hivatkozva, elismerte, hogy hibát követett el, amikor egy kis mennyiségű sör elfogyasztása után autóba ült. A narráció megfogalmazása azonban azt sugallta, hogy itt valami rejtegetés, mismásolás történik. Úgy fogalmaztak, Burány azzal „védekezett”, hogy azt hitte, nem árt meg neki az egy sör. A szocialista politikus – a megfogalmazása szerint – még a helyszínen lemondott a mentelmi jogáról, ezért nem teljesen érti, hogy miért kérik ki a mentelmi jogát. A narrátor azonban helyre teszi a dolgot:

„Csakhogy” egy országgyűlési képviselő mentelmi jogáról kizárólag az országgyűlés dönthet. „Így lényegtelen”, hangsúlyozta, hogy Burány Sándor lemondott-e róla. „Ennek ellenére szerdán még mindig azzal védekezett”, hogy ő még a mentelmi jogáról is hajlandó lemondani, „annyira vállalja a következményeket”.

Az ügy maga egyszerű: a politikus hibázott és vállalta. Ez azonban nem szolgáltatott elég muníciót egy komoly leleplező anyag készítéséhez, így eltitkolt terhelő adatok híján az állami televízió a híradás hangvételével igyekezett lejáratni a Párbeszéd frakciójában ülő szocialista országgyűlési képviselőt. A műsor nem arra törekedett, hogy tényszerűen hírt adjon arról, hogy Burány mentelmi jogának felfüggesztését kéri Polt Péter legfőbb ügyész[5], hanem minősítő, kommentáló szófordulatokkal próbálta negatív színben feltüntetni a politikust. Ha így tett volna, akkor ez az anyag adásba sem került volna, hiszen két nappal korábban egy közel 3 perces műsorelemben már foglalkoztak az üggyel[6]. Akkor a szocialista képviselő még nem szólalt meg, ezért egy jól működő közszolgálati médiaszolgáltatásban ez a két nappal későbbi tájékoztatás lett volna hivatott az érintett álláspontját bemutatni. Tájékoztatás helyett azonban a politikus megszégyenítését kívánták közvetíteni, de ez a görcsös igyekezet eredményeképpen sem sikerült.

A júniusi szűrőpróba azt mutatja, hogy az állami hírműsor nem a nézők sokoldalú, teljeskörű tájékoztatását szolgálta, hanem a kormány hangképes hirdetőújságjaként a hatalom számára fontos eseményekről, ügyekről adott hírt egyoldalúan, elfogultan. Ugyanakkor kimaradt a híradóból néhány, a demokratikus közvélemény tájékoztatása szempontjából releváns aznapi hír, amelyről egyébként az állami hírügynökség beszámolt. Nem tudhatta meg a hírműsorok közönsége, hogy a választási törvényt úgy módosítanák[7], hogy egy párt minden jelöltje feleljen a kampánytámogatás visszafizetéséért, megnehezítve a kamupártok választások előtti szokásos virulását, hogy a kormány új gyülekezési törvényjavaslata [8] szerint az is engedélyköteles gyűlésnek minősülne, ha akár két ember a politikai véleménynyilvánítás céljából nyilvános összejövetelt tartana, és arról sem szóltak, hogy a hajléktalanokat bebörtönözhetik vagy közérdekű munkára ítélik[9], ha közterületen élnek. Ugyancsak nem érte el az állami hírműsor ingerküszöbét egy aznap reggeli parlament előtti demonstráció, amelyen az otthonápolásért járó méltó juttatás érdekében tüntettek[10] érintettek és szimpatizánsok. Ez a hír az MTVA univerzum egyéb csatornáján sem jelent meg, de a kérdés súlyát jelzi, hogy egy másik országos hírműsor, az RTL Híradó[11] beszámolt róla.

Az elemzést a Mérték megbízásából Bencsik Márta készítette.

[1] Gyötrelmes évek várnak a nyugdíjasokra

https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/gyotrelmes_evек_varnak_a_nyugdijasokra.662670.html

[2] 10 év után béremelés jöhet jövőre a köztisztviselőknél

<https://mfor.hu/cikkek/makro/10-ev-utan-beremeles-johet-jovore-a-koztisztviseloknel.html>

[3] Egyre több országnak van elege a Soros-hajókból

<http://www.origo.hu/nagyvilag/20180627-lifeline-malta-soros-hajo-migransok.html>

Bemutatjuk, hogyan dolgoznak Soros György hajói

<http://www.origo.hu/nagyvilag/20180624-soros-hajok-a-foldkozi-tengeren-illegalis-bevandorlas.html>

Nemzetközi jogot sért Soros flottája

<https://magyaridok.hu/belfold/nemzetkozi-jogot-sert-soros-flottaja-3237059/>

[4] Sargentini-jelentés - Ujhelyi: az európai közösség a magyar embereket védi a "Fidesz gátlástalanságával szemben"

Budapest, 2018. június 27., szerda (MTI) - Amikor az Európai Parlament és az európai közösség a magyarországi jogtörvényt, a demokratikus intézményrendszer leépítését és az állami szintű korrupciót kéri számon, akkor a magyar állampolgárokat védi a "Fidesz hatalmi gátlástalanságával szemben" - írta Ujhelyi István (MSZP) európai parlamenti képviselő szerdán az MTI-hez eljuttatott közleményében.

A politikus Hidvéghi Balázsnak, a Fidesz kommunikációs igazgatójának a nyilatkozatára reagált, aki szerint a magyar baloldal ismét részt vett egy Magyarország elleni támadásban, hiszen nemcsak a bevándorláspárti brüsszeli politikusok és a Soros-hálózat, hanem a magyar baloldal is nyakig benne van a "Soros-jelentés" elkészítésében.

Ujhelyi István azt írta: "szemben a Fidesz kommunikációs igazgatójának újabb pitiáner hazugságával", a Radikális Európai Demokraták mozgalma szervezésében átfogó konzultációt folytattak, amelynek eredményeként több mint tizenkétezer ember véleményét és javaslatait csatolták a Sargentini-jelentéshez annak érdekében, hogy a dokumentum minél tárgyyszerűbb és objektívebb legyen. Amikor a Fidesz ezt támadja, a magyar emberek véleményét támadja - közölte.

Hozzátette: a Fidesz jobban tenné, ha befejezné a magyar nemzet megmentését és szembenézne saját bűneivel, ami miatt Magyarországot ismét a szegénypadra lökték.

[5] Indítvány Burány Sándor országgyűlési képviselő mentelmi jogának felfüggesztésére

<http://ugyeszseg.hu/inditvany-burany-sandor-orszaggyulesi-kepviselo-mentelmi-joganak-felfuggesztesere/>

[6] <https://www.hirado.hu/video/2018/06/25/burany-sandor-mentelmi-joganak-felfuggeszteset-keri-az-ugyeszseg/>

[7] OGY - A jövőben a párt összes jelöltje felel a kampánytámogatás visszafizetéséért

Budapest, 2018. június 27., szerda (MTI) - A jövőben nemcsak a párt vezető tisztségviselőinek, hanem a párt listás és egyéni képviselőjelöltjeinek is felelősséget kell vállalnia a kampánytámogatás visszafizetéséért - ezt is tartalmazza az egyes választásokkal kapcsolatos törvények módosítása, amely pontosítja a levélben érkező szavazatok érvényességének szabályait is. ...

[8] OGY - Új gyülekezési törvényt javasol a kormány

Budapest, 2018. június 27., szerda (MTI) - Új gyülekezési törvényre tett javaslatot a kormány a parlamentnek.

...A javaslat első paragrafusa kimondja: mindenkinek joga van, hogy engedély vagy - meghatározott kivételekkel - előzetes bejelentés nélkül, békésen, fegyvertelenül, másokkal közösen felvonulásokat, tüntetéseket szervezzen, azokon részt vegyen. Nem közterületnek minősülő helyszínen viszont csak az ingatlan tulajdonosának és használójának hozzájárulásával szervezhető gyűlés. A törvény alkalmazása során az minősülne gyűlésnek, amikor legalább két ember részvételével közügyben való véleménynyilvánítás céljából nyilvános összejövetelt tartanak. ...

[9] OGY - Közérdekű munkával büntetné a kormány az életvitelszerű közterületi tartózkodást

Budapest, 2018. június 27., szerda (MTI) - A kormány úgy módosítaná a szabálysértési törvényt, hogy pénzbírsággal ne legyen büntethető az életvitelszerű közterületen tartózkodás, ugyanakkor közérdekű munka vagy elzárás kiszabható legyen...

[10] A parlament előtt tüntettek az otthonápolásért járó méltó juttatásért

<https://24.hu/belfold/2018/06/27/otthonapolas-tuntetes/>

[11] https://www.rtlmost.hu/hirado-p_7724/rtl-hirado-esti-kiadas-2018-06-27-c_12057509